

Årets konference for Rejseholdet

Af Kirsten Brøndum,
Videnteamets sekretariat

Faglig inspiration, diskussion og netværksdannelse var i centrum, da Vidensteamet afholdt den årlige konference for Rejseholdets konsulenter. Knap 50 konsulenter og fagfolk fra hele landet var i september samlet i Middelfart for at få en status over Rejseholdets arbejde, udveksle erfaringer og få ny viden med sig hjem. Konkret viden om sindslidelser spillede bold mod perspektiver om etik og moral.

Aktiviteter sep. 2006 – sep. 2007

VISO har købt Vidensteamet til at opretholde det netværk af konsulenter, som Rejseholdet udgør, og også fremover yde gratis afklarende telefonsamtaler med sagsbehandlere, pædagoger, mellemledere og ledere, der har brug for hjælp udefra. Trods reformens mange forandringer får Vidensteamet stadig mange henvendelser fra forvaltninger, bo- og dagtilbud, der ønsker hjælp fra Rejseholdet til at løse forskellige problemstillinger i relation til psykisk handicappede og senhjerneskadede.

Specialkonsulent Niels Christian Grud fremlagde på konferencen for rejseholdet en oversigt over udviklingen siden konsulent-tjenesten blev oprettet i oktober 2004.

Niels Christian Grud havde i årets første måneder færre henvendelser end normalt, men i dag er der hver uge lige så mange rekvirenter som før regionen, der ringer for at få vejledning, efteruddannelse og hjælp. I løbet af sensommeren synes sagsgangen og hverdagen ude i kommunerne og de enkelte tilbud igen at give plads til at søge ekstern hjælp.

Der er modsat tidligere færre af henvendelserne, der udmøntes i en konkret opgave for en af Rejseholdets konsulenter. Det skyldes to ting. For det første at Niels Christian Grud i den rådgivende samtale med rekvirenten har fokus på at spørge ind til, om rekvirenten har terapeuter, psykologer eller psykiatere i deres eget bagland, som de kan trække på, *inden* de vælger at bruge penge

Specialkonsulent Niels Christian Grud havde i kommunalreformens første måneder færre henvendelser til Rejseholdet end normalt, men i dag er der hver uge lige så mange rekvirenter som i 2006, der ringer for at få vejledning, efteruddannelse og hjælp.

Periode \ Sager	Henvendelser Til Rejseholdet	Henvendelser der er blevet til konsulent- opgaver
01.10.04 – 31.08.05	62	*50
01.09.05 – 31.08.06	113	91
01.09.06 – 31.08.07	86	50
I alt 01.10.04 – 31.08.07	261	*191

* Antallet af konsulentopgaver 2004-2005 er behæftet med mindre usikkerhed.

Udsnit af Jakob Kjelberg's "Skovnisser"

"Når man arbejder på det sociale område, er det meget vigtigt at holde fast i, at vi skylder at sikre, at også mennesker der har 'hæklefejl i kysen' har rimelige muligheder og gunstige betingelser for at skabe et liv, der er værd at leve."

fra deres budget til eksterne konsulenter. Det har vist sig, at en del - endnu ikke - har kendskab til, hvad der findes af faglig hjælp i deres egen organisation. For det andet har reformen medført en usikkerhed i de enkelte tilbud omkring budget og kulturen for brug af eksterne konsulenter.

Som forventet er der færre, der ønsker hjælp fra Rejseholdet til meget komplicerede personsager. Netop denne ydelse leveres jo i dag gratis af den statslige specialrådgivningsinstitution VISO i Odense – og Niels Christian Grud henviser altid i første omgang udredninger eller andre 'tunge' sager til VISO.

I 2007 er der til gengæld et stigende antal ledere, der henvender sig, fordi de ønsker hjælp fra en konsulent, der kan efteruddanne hele personalegrupper. Der synes at være en tendens til, at man ude i de enkelte bo- og dagtilbud prioriterer tilførsel af *fælles* viden.

Etik og menneskesyn

Filosof Jørgen Husted fra Århus Universitet løftede med sit foredrag om etik og moral de lyttende konsulenter fra Rejseholdet og Vidensteamet væk fra hverdagens konkrete problemstillinger og over i refleksioner om moral, pligt og værdighed. Han satte socialt arbejde ind i det store perspektiv af det at være menneske og cirklede om begreber som værdighed, det gode liv og den forpligtethed, der ligger i at have fået et menneskeliv.

Spørgsmål om etik og menneskesyn, i forhold til den måde vi behandler psykisk handicappede, har været på dagsordenen hele året - både i pædagogkredse og i offentligheden. Jørgen Husted startede sit foredrag med at påpege, at et liv der leves godt, er et liv der er værd at leve.

Livet er en gave der forpligter

Søren Kierkegaard har sagt, at menneskelivet er det eneste liv, der ikke leves af sig selv men skal leves. Med det citat satte Jørgen Husted fokus på selve det, at livet er en gave, vi har fået. En gave – og opgave - der forpligter os. Det forpligter at have fået et liv, ligesom det forpligter os, at andre mennesker har gjort noget for os, givet os ømhed og kærlighed. Vi skal nemlig ikke bare handle af lyst, men også af pligt, pointerede Jørgen Husted og fortalte videre, at det forpligtende i at have fået stukket et menneskeliv ud hænger tæt sammen med tanken om, at hvert enkelt menneske har en værdighed. En værdighed vi både som medarbejder og menneske hele tiden og hele livet skal kæmpe for at dyrke samtidig med, at vi anerkende andre som mennesker.

Der er ting, vi skylder at gøre for andre

Jørgen Husted spurgte ud i forsamlingen, hvorfor vi alle reagerede så stærkt på dokumentarudsendelsen fra Strandvænget? Som

han sagde, så slog medarbejderne jo ikke deres beboere, og de gav dem mad. Han svarede ved at påpege, at det handlede om værdighed, og om at det vi ikke må byde andre, er det samme som det, vi skylder dem. Moral handler netop om, hvad vi skylder andre.

Jørgen Husted lavede derefter en meget illustrativ skelnen mellem:

- 1) De onde ting vi ikke *må* gøre *mod* andre, som for eksempel at slå eller lade andre sulte
- 2) De gode ting, som vi *skylder* at gøre *for* andre.

Jørgen Husted fremhævede, at når man arbejder på det sociale område, er det meget vigtigt at holde fast i, at vi skylder at sikre, at også mennesker der har 'hæklefejl i kysen' har rimelige muligheder og gunstige betingelser for at skabe et liv, der er værd at leve. Og et liv der er værd at leve, er det samme som et godt liv. Det skylder vi dem, alene fordi de er mennesker.

Etiske principper i socialt arbejde

Jørgen Husted påpegede polemisk, at Danmark er et af de få lande, hvor pædagoger og andre socialarbejdere endnu ikke har formuleret principper om etik i socialt arbejde. I Australien, ja selv på Sri Lanka, har man udformet en række principper om, hvad man som pædagog ikke bare vil, men har 'pligt til'. Principper han mente kunne være betydningsfulde i velfærdsdiskussion og -kamp.

Han afsluttede med at understrege, at socialt arbejde nemlig ikke bare er en velfærdspakke, der handler om, at alle skal sikres mad, sundhed og tøj på kroppen - og at handicapområdet skal passe på med ikke at ende med at blive det. Arbejdet bør derimod bæres af det grundbegreb, som vores velfærdsstat bygger på; nemlig begrebet at 'kære sig om'.

Læs mere i Jørgen Husted's bog: *Etik, moral og værdier (Philosophia 2005)*.

Jørgen Husted

Jørgen Husted er lektor i filosofi, Aarhus Universitet. Han er fhv. medlem af Det Ethiske Råd og p.t. medlem af Etisk Udvalg og Socialpædagogernes Landsforbund. Han bistår Dansk Socialrådgiverforening og har bistået Danmarks Lærerforening ved udarbejdelsen af deres professionsideal.

Livet er en gave, vi har fået. En gave der forpligter os. Det forpligter at have fået et liv, ligesom det forpligter os, at andre mennesker har gjort noget for os, givet os ømhed og kærlighed, fortæller Jørgen Husted

Rejseholdskonferencens 3 workshops om psykiatri

Udsnit af Jakob Kjelberg maleri.
Uden titel

Psykopatisk personlighedsstruktur og risikovurdering

Retspsykiater Jens Lund fortalte i sin workshop om personlighedsforstyrrelser med fokus på psykopati; eller dyssocial personlighedsstruktur som er den officielle betegnelse. Jens Lund konstaterede indledningsvist, at menneskets personlighed formes i 17-19 års alderen, og at man derefter ikke kan ændre den grundlæggende personlighed. Man skal med andre ord ikke gøre sig forhåbninger om at kunne ændre den psykopatiske personlighedsstruktur hos et andet menneske. Derimod er det muligt at hjælpe personen til at fungere bedre og mindre destruktivt.

Mennesker med psykopatisk personlighedsstruktur kendetegnes adfærdsmæssigt ved, at de er præget af umodne forsvarsmekanismer som autistisk fantasien, projektiv identifikation, splitting, idealisering, devaluering og det at reagere uden omtanke for konsekvenser.

Behandlingen er svær, langvarig og består primært af tre indsatsområder.

- Grænsesætning
- Kognitiv psykoterapi
- Adfærdstræning
- Psykofarmaka

Jens Lund vurderer, at omkring 85 % af alle domfældte udviklingshæmmede har en psykopatisk personlighedsstruktur i større eller mindre grad; det er på netop det kendetegn, de mest signifikant adskiller sig fra andre mennesker med udviklingshæmning.

I Danmark har vi tradition for at vurdere farlighed og eventuelle tilbagefald til tidligere forbrydelser alene på baggrund af kliniske vurderinger. Jens Lund advokerede for, at man i risikovurderinger tillige begynder at arbejde med den såkaldte Hare's psykopati checkliste PCL-R, udviklet af Robert Hare. PCL-R karakteriseres blandt andet ved, at man kun tildeler faktorer, der præger mennesket livet igennem, point. Såvel amerikanske undersøgelser som en nyligt afsluttet phd af psykolog Susanne Bengtson viser, at PCL-R er mere pålidelig end en rent klinisk risikovurdering. Deltagerne i workshoppen viste stor interesse for testen, der efter nødvendig oplæring kan benyttes af fagfolk.

Overheads og power points fra de tre workshops om psykopati, psykoser og autisme samt depression og mani kan downloades på: www.vidensteam.dk

Psykoser og autisme

De to overlæger i psykiatri Finn Gerholt og Anette Løwert afholdt en workshop om forskelle og ligheder ved autisme spektrum forstyrrelser (ASF) og psykoser. Sygdomsstarten er en af de store forskelle på de to diagnoser. Hvor ASF er medfødt, kan man rammes af psykoser gennem hele livet. En psykosers grundlidelse kan desuden behandles, mens man må lære at leve med ASF. Der er desuden tydelige forskelle på de to gruppers psykotiske symptomer, realitetssans, særinteresser og talevan-skeligheder.

Der er dog en række symptomer der er fælles for ASF og psykoser. Det gælder især angst, søvnproblemer, selvde-struktiv adfærd og vanskeligheder med at klare sig socialt. Derfor er det for begge diagnoser vigtigt med en klar struktur og trygge rammer.

Finn Gerholt og Anette Løwert påpe-gede, at autister og folk med psykoser trods lighederne ikke bør leve under samme tag. Forskellene på de to grup-pers adfærd og opfattelse af, hvordan tingene er og bør være, er så markante, at et samliv mellem mennesker med de to diagnoser vil danne grobund for et hav af konflikter. I virkelighedens verden sker det dog, at de to grupper bor side om side, men Finn Gerholt og Anette Løwert var begge af den klare holdning, at det stiller store krav til personalet at få et sådant arrangement til at fungere.

Depression, mani og DASH-II testen

Med udgangspunkt i WHO ICD-10's klas-sifikation og diagnostiske kriterier holdt Ulla Jacobsen og Kurt Sørensen fra Oligofreniklinikken i Risskov et oplæg om depression og mani, som hører til de hyppigste psykiske lidelser. Op mod 5 % af befolkningen lider af depression i lettere eller sværere grad, og blandt udviklingshæmmede er andelen af psykiatriske lidelser højere end i normalbe-folkningen. De to psykiatere fortalte om depressionens kendetegn og udtryks-former, og om hvordan det i praksis kan være svært entydigt at identificere symptomerne på en depression; særligt blandt de mennesker, der er sværest udviklingshæmmede.

Der var stor interesse for de to psykia-teres erfaringer med testen DASH-II. Det er en diagnostisk test med i alt 84 spørgsmål om symptomer på psyki-ske sygdomme udviklet af den ame-rikanske psykolog Johnny L. Matson. Oligofreniklinikken har med positivt resultat undersøgt testens brugbarhed i danske sammenhænge. DASH II kan - med fornøden instruktion - bruges af erfarne pædagoger som et redskab til at afdække eksempelvis depressive træk hos en udviklingshæmmede. Oligofre-niklinikken er i besiddelse af DASH-II testen og kan score resultaterne, men ellers er den ikke almindeligt brugt i Danmark. Der blev nedsat en arbejds-gruppe blandt workshoppens deltagere, hvor man vil arbejde videre med testens muligheder som screeningsværktøj for praksisfeltet.

Udsnit af Jakob Kjeldberg's
"Fastelavn 2006"

Rejseholdet

Rejseholdet er Vidensteam-ets landsdækkende konsu-lenttjeneste. Det består af cirka 50 konsulenter, der rejser ud og hjælper med at løse faglige problemer. Rejseholdet har siden opret-telsen i 2004 haft mere end 260 henvendelser.

Læs mere om Rejseholdet på www.vidensteam.dk/15-23.aspx.

Du kan også sende en e-mail til vidensteam@rm.dk eller ringe og få en snak med spe-cialkonsulent Niels Christian Grud på tlf. 87 28 81 02.